FIL-PRIM'AWLA TAL-QORTI ~IVILI

IM}ALLEF

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.

ILLUM il-}amis, 11 t'Ottubru, 2001.

Kawza Nru. 1.
~itazz. Nru. 272/01 JRM

Hoti **LAL** in rappresentanza tal-Kummissjoni G]olja tal-Indja

vs

Joseph **DINGLI**

Il-Qorti:

Rat l-Att ta`-~itazzjoni mressaq fis-16 ta' Frar, 2001, li permezz tieg]u l-atturi *nomine* ippremetta:

Illi fis-27 ta' Marzu, 2000, fi Triq il-Ku``ard, San {iljan, filwaqt li l-vettura proprjeta' tal-attur, il-vettura *Mercedes Benz* Numru tar-re[istrazzjoni CDA-801, li kienet qeg]da ti[i misjuqa minn Carmel Bor[, il-konvenut li kien qed isuq il-vettura Numru tar-re[istrazzjoni ABE-398, bi traskura[ni,

imprudenza, negli[enza u nuqqas ta' osservanza tar-regolamenti tat-traffiku]abat mal-vettura proprjeta' tal-attur u ikka[onalha danni ammontanti g]al LM 1728.53, u]sarat konsiedervoli kif ser ji[i ippruvat waqt it-trattazzjoni tal-kaw\a fl-ismijiet premessi kif ukoll kif jo]ro[`ar mill-annessi dokumenti immarkati b]ala Dok. A-J;

Illi, g]alkemm interpellat diversi drabi, il-konvenut baqa' inadempjenti;

Talab g]alhekk l-attur *nomine* lil din il-Qorti:

1. Tiddikjara lill-konvenut unikament responsabbli g]all-in`ident imsemmi;

2. Tillikwida d-danni sofferti mill-atur fl-ammont ta' LM 1728.53, jew somma o]raq verjuri, ri\ultat tal-istess kolli\joni u dan okkorrendo b'opera ta' periti nominandi;

3. Tikkundanna lill-konvenut i]allas lill-attur is-somma ta' danni hekk likwidata;

Bl-ispejje\ u l-interessi legali mid-data tal-in`ident awtomobilistiku, inklu\i dawk tal-ittra legali datata 1 ta' {unju, 2000, u tal-ittra uffi`jali ippre\entata kontestwalment kontra l-konvenut li jibqa' minn issa in[unt g]as-subizzjoni;

Rat id-Dikjarazzjoni ma]lufa, u n-Nota tax-xiehda tal-attur *nomine*, flimkien mal-g]axar (10) dokumenti mehmu\in mag]ha;

Rat id-Degriet ta' din il-Qorti tad-19 ta' Frar, 2001, li bih appuntat is-smig] tal-kaw\a g]at-22 ta' Marzu, 2001;

Rat li l-im]arrek, notifikat kif imiss fit-23 ta' Frar, 2001, bl-Att ta`-~itazzjoni u bl-Avvi\ tas-Smig][1], ma ressaq l-ebda kontestazzjoni g]at-talbiet attri`i fi\-\mien mog]ti lilu mil-li[i u g]alhekk waqa' kontuma`i;

Rat il-verbal tas-smig] tat-22 ta' Marzu, 2001, li matulu l-im]arrek, Permezz tal-avukat tieg]u, talab lil din il-Qorti tag]tih il-jedd li jikkontesta l-kaw\a, g]al liema talba l-avukat tal-attur *nomine* oppona fuq struzzjonijiet tal-klijent tieg]u;

Rat id-degriet tag]ha tas-16 ta' Mejju, 2001[2], li bih ordnat li l-pro`ediment tal-kaw\a, safejn possibbli, jitmexxa bl-ilsien ingli\;

Semg]et ix-xiehda bil-[urament tal-im]arrek u ta' Mario Dingli;

Semg]et lill-Avukati tal-partijiet jag]mlu s-sottomissjonijiet tag]hom dwar il-kontuma`ja tal-ikm]arrek;

Rat l-atti kollha rilevanti tal-kaw\a dwar dan l-episodju;

Rat id-Degrieti tag]ha tas-16 ta' Mejju, 2001, tat-28 ta' {unju, 2001, tal-24 ta' Settembru, 2001, u tat-28 ta' Settembru, 2001, li bihom]alliet il-kaw\a g]all-provvediment dwar it-talba tal-im]arrek li jne]]i l-kontuma`ja tieg]u;

Ikkunsidrat:

Illi, mis-sottomissjonijiet mismugha minn din il-Qorti f'isem l-im]arrek, ir-raguni ewlenija li min]abba fiha qieg]ed ji[i imfisser g]aliex ma ppresentax in-Nota tal-E``ezzjonijiet tieg]u fi\-\mien mog]ti mil-li[i, tikkonsisti filli hu kien]a l-karti li r`ieva mill-Qorti g]and il-kumpannija assikuratri`i tieg]u u

[1] Pa[. 16 *tergo*, tal-pro`ess

[2] Pa[. 20 tal-pro`ess

]allihom hemm, u mbag]ad, dak inhar stess, bag]at lil]uh biex ikellem lill-kumpannija dwar il-karti li kien]allielha u jsegwilu l-ka\ u dan baqa' ma kellmu xejn i\jed dwarhom;

Illi l-im]arrek xehed li hu ma jafx jaqra, imma, fil-kontro-e\ami, stqarr li meta waslu l-karti g]andu, kien jaf li dawn kienu n]ar[u mill-Qorti u kien jaf ukoll dwar xiex kienu. Qal ukoll li hu qatt qabel ma kien involut f'kaw\i fil-qorti. L-im]arrek qal li, wara li g]adda l-karti lill-kumpannija assikuratri`i, hu ma re[ax ma jistaqsi dwarhom u lanqas kien re[a' kellem lil]uh dwar x'[ara meta bag]tu jitkellem f'ismu g]and il-kumpannija;

Illi, min-na]a tieg]u,]u l-im]arrek qal li g]all-]abta tas-7 ta' Marzu ta' din is-sena, [ie mg]arraf mill-im]arrek li kien]alla xi karti dwar kaw\a g]and l-assikuratri`i tieg]u u talbu jg]addi s'g]andhom ]alli jara x'g]andu jsir. Malli l-im]arrek qallu b'dan, hu `empel minnufih u tkellem ma' l-persuna responsabbli minn dawn l-affarijiet, li g]arraf lix-xhud li \-\mien bex wie]ed jikkontesta l-kaw\a kien g]alaq. Ix-xhud \ied jg]id li, hekk kif qalulu hekk, kien mar ji[bor il-karti li kien ir`ieva ]uh u mar ifittex li jqabbad avukat biex jiddefendi lill-im]arrek. Ix-xhud qal li la hu u lanqas l-im]arrek ma kienu marru g]and l-assikuraturi biex jiddiskutu l-ka\ mag]hom matul i\-\mien li l-karti li r`ieva l-im]arrek kienu g]and l-assikuraturi;

Illi l-kwestjoni quddiem din il-Qorti hija dik li tirrigwarda l-kontuma`ja tal-im]arrek u mhux il-validita' tan-notifika. Fl-ebda waqt ma ssemma li n-notifika ma kinitx sewwa, l-atti tal-kaw\a nfushom ma jag]tu l-ebda]jiel li sata' tassew kien hemm xi]a[a irregolari fin-notifika tal-atti tal-kaw\a li saret lill-im]arrek. G]alhekk, din il-Qorti sejra tillimita ruhha g]all-konsiderazzjoni tal-[ustifikazzjoni tal-kontuma`ja;

Illi, kif [ie de`i\ minn dawn il-Qrati g]add ta' drabi, il-kontuma`ja m'g]andhiex titqies b]ala stqarrija jew ammissjoni ta' l-im]arrek g]al dak li jkun qieg]ed jintalab jew ji[i allegat

kontrih mill-parti attri`i: g]all-kuntrarju, il-kontuma`ja tqieset b]ala kontestazzjoni[3], u l-bdil li sar fil-ligi procedurali fl-artikolu 158 bl-Att XXIV tal-1995 jidher li jtenni din il-fehma. Min-na]a l-ohra, l-istitut tal-kontuma`ja huwa msejjes fuq il-presuppost li l-im]arrek, bin-nuqqas tieg]u li jwie[eb g]ax-xilja u t-talba tal-parti attri`i, ikun wera dispett lejn is-sej]a tal-Qorti biex jidher quddiemha, liema dispett il-li[i t]ares lejh b]ala g]amil li jist]oqqlu piena - dik li ma jkunx jista' jinda]al fit-tressiq ta' provi - b]ala element ta' disordni so`jali[4];

Fuq ix-xaqliba l-o]ra, u min]abba l-effett irriversibbli li l-kontuma`ja [[ib mag]ha, il-Qrati tag]na dde`idew li r-rigorosita' tal-pro`edura g]andha ti[i applikata u mfissra b'mod restrittiv fis-sens li fejn il-Qorti tkun soddisfatta li ma kien hemm l-ebda nuqqas volut min-na]a tal-persuna m]arrka li jista' jammonta g]al ]tija, m'g]andu jkun hemm l-ebda diffikulta' li l-kontuma`ja titqies [ustifikata[5];

Illi jrid jing]ad ukoll li meta u jekk il-Qorti ssib li l-kontuma`ja ta' persuna m]arrka hija [ustifikata u t]alli lil dik il-parti tressaq id-difi\a tag]ha, ma tkunx b'daqshekk biss titqies li qeg]da tikkastiga lill-attur, imma biss tre[[a' f'postu l-ekwilibriju tal-partijiet fl-a]jar istruzzjoni tal-[udizzju. Wara kollox, kull min jifta] kaw\a kontra parti o]ra (g]alkemm forsi jittama g]all-kuntrarju) dejjem jistenna li l-parti l-o]ra, malli tir`ievi l-atti ta`-~itazzjoni sejra tressaq il-kontestazzjoni tag]ha;

Illi l-prin`ipji li jirregolaw jekk il-kontuma`ja hijiex bi]tija jew le, [ew g]add ta' drabi mfissra u elenkati. Il-prin`ipji huma li: (a) il-kontuma`ja mhix [ustifikata jekk kienet volontarja; (b) jew jekk kienet kolpu\a[6]; (`) li je]tieg li biex tkun [ustifikata ti[i murija ra[uni [usta g]as-sudisfazzjon tal-Qorti; (d) liema ra[uni [usta trid tissarraf f'impediment le[ittimu; (e) li tali impediment irid ikun indipendenti mir-rieda tal-persuna

[3] Ara App. ~iv. : **6.11.1959** fil-kaw\a fl-ismijiet ***{. {erada vs S. Attard*** (Kollez. Vol: **XLIII.i.545**)
[4] Ara App. ~iv.: **21.5.1993** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Joseph Vella pro et noe vs John Vella***
[5] P.A.JSP : **4.7.1991** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Paul Vella pro et noe vs Anthony Ellul***
[6] Ara App. Inf.: **3.5.1943** fil-kaw\a fl-ismijiet ***G. Mer`ieca vs M. Mifsud*** (Kollez. Vol: **XXXI.i.738**) u App. Inf. : **29.11.1958** fil-kaw\a fl-ismijiet ***A. ~ilia vs F. Farru[ia*** (Kollez. Vol: **XLII.i.811**) u l-kaw\i hemm imsemmija

kontuma`i; minbarra dan, (f) sabiex \ball ikun meqjus b]ala impediment le[ittimu, irid ikun \ball invin`ibbli b'mod li ([) l-impediment le[ittimu li j\omm lill-parti milli tressaq id-difi\a tag]ha irid ikun dik li bnadi o]ra ssej]et b]ala *una necessita' impellente di chiamata ad altri doveri imprescindibili*; u (]) li l-impossibilita' li l-im]arrek jikkontesta t-talba jew li jidher g]as-subizzjoni trid tkun gravi u fi\ika, u e``ezzjonalment biss, wa]da morali[7];

Illi sa minn dejjem, il-Qrati tag]na qiesu li jag]mlu differenza bejn il-kontuma`ja ta' tort u dik [ustifikabbli. Huma ssoktaw b'din il-linja wkoll sa \minijiet ri`enti u ddistingwew bejn il-konvenut li juri disinteress assolut u l-ie]or li juri kull fehma li jikkontesta l-kaw\a u li ma la]aqx g]amel dan g]al ra[uni li ma kienx ja]ti g]aliha[8];

Illi dwar x'iwassal lil kontuma`ja biex titqies b]ala wa]da kolpu\a, din il-Qorti tag]mel riferenza g]al dak li qalet il-Qorti tal-Appell f'sentenza tag]ha tas-**7 ta' Marzu, 1994**, fil-kaw\a fl-ismijiet Joseph Delceppo vs Onorevoli Raymond Bondin *et,* fejn ing]ad li "il-kolpa tikkonsisti fl-omissjoni tal-konvenut li, in konformita' mad-doveri imposti mil-li[i, jonqos li jag]mel l-arran[amenti ne`essarji, fid-dar u fil-post tax-xog]ol, biex jaslu g]andu l-ittri re[istrati li jaslulu, jew meta jag]mel dawk l-arran[amenti imbag]ad jonqos li jsir jaf b'dak li suppost ikun jaf. . . . Il-ka\ijiet fejn ikun hemm nuqqasijiet pruvati tat-terzi persuni li jircievu l-atti bil-posta, jitolbu konsiderazzjoni o]ra, u li jridu ji[u risoluti skond il-konkretezza ta' kull ka\". G]ar-rigward ta' din l-a]]ar ipotesi, il-Qorti tag]mel riferenza g]as-sentenza tag]ha tal-**24 ta' Jannar, 2001**, fil-kaw\a fl-ismijiet Valcall Limited vs Alt Services Limited *et;*

Minbarra dan, il-prin`ipju ewlieni tal-]aqq naturali tal-*audi alteram partem* jitfa' responsabbilta' mhux \g]ira fuq il-

[7] Ara, per e\empju, App. ~iv.: **12.12.1975** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Paul Grixti vs Direttur tax-Xog]lijiet Pubbli`I***; u P.A. GV : **27.2.1995** fil-kaw\a fl-ismijiet ***Joseph Naudi Montaldo noe vs Emmanuel Xuereb***

[8] P.A.: **9.12.1993** fil-kaw\a fl-ismijiet ***G. Beacom vs A. Spiteri Staines*** (Kollez. Vol: **LXXVII.iii.195**)

[udikant li jg]arbel bl-akbar reqqa u qies xilja li twassal lil xi wa]da mill-partijiet li ti[i mi\muma milli tressaq il-ka\ tag]ha quddiem it-tribunal li jkun;

Illi, mill-osservazzjonijiet li g]adhom kemm saru, il-Qorti jirri\ultalha li: (a) Joseph Dingli kien notifikat kif imiss bl-atti tal-kaw\a; (b) li hu ma jafx jaqra, imma g]araf il-karti li r`ieva b]ala atti ta' qorti; tant illi (`) g]araf x'kien il-mertu tag]hom u (d) mar bihom minnufih g]and il-kumpannija assikuratri`i tal-karozza tieg]u u ]allihom g]andha. Irri\ulta wkoll li (e) tlettax-il jum wara li r`ieva l-karti, g]arraf lil]uh biex imur g]and l-assikuraturi u jkellimhom dwar dawk il-karti, g]alkemm hu, matul dak i\-\mien kollu, la mar ma']uh u lanqas mar wa]du biex jara x'messu jag]mel. Irri\ulta wkoll illi, (f) b]ala fatt, wara li g]adda l-karti lill-assikuraturi,]alla f'idejn]uh biex jirran[a hu. Fl-a]]arnett ji[i innutat illi ([) kull meta ssej]et il-kaw\a, sa mill-ewwel dehra tag]ha, l-im]arrek deher u kien assistit;

Il-Qorti hasbet fit-tul dwar dawn il-fatti msemmija u ssib li l-im[iba tal-im]arrek ma tg]addix mill-g]arbiel ta' e\ami ta' [ustifikazzjoni tal-kontuma`ja kif imfisser aktar 'il fuq. Huwa minnu li, waqt it-trattazzjoni bil-fomm mill-konsulent tieg]u, sar appell imqanqal biex il-Qorti tqis l-im[iba tal-im]arrek waqt l-g]oti tax-xhieda tieg]u u dik in [enerali ta' bniedem li ma jifhimx il-kumplessitajiet ta' pro`edura [udizzjarja. I\da l-Qorti ma tistax ma tqisx ukoll, li meta bniedem jag]raf li r`ieva sej]a minn qorti biex iwie[eb g]al xilja ta']addie]or, jg]addi dawk il-karti lil]addie]or, iqabbad lil]addie]or imur jindaga hu x'g]andu jsir, u ma jersaq bl-ebda mod lejn min ikun qabbad hu stess]alli jara x'inhu g]addej, dan ikun qieg]ed jonqos b'mod tassew grossolan li jixhed im[iba kolpu\a;

Illi kienet tkun]a[a]afifa g]al din il-Qorti li tie]u l-linja tal-anqas re\istenza u tag]ti lill-im]arrek il-jedd li jressaq il-kontestazzjoni tieg]u, imma l-Qorti t]oss li, kieku g]amlet hekk, kienet tkun qeg]da tippremja lil min hu traskurat fit-tmexxija ta']wej[u u [[ib fix-xejn il-kriterji ta' premura li dawn

il-Qrati]addnu biex jag]rfu kontuma`ja [ustifikabbli minn wa]da kolpu\a, kif intwera i\jed 'il fuq f'din is-sentenza;

G]al dawn ir-ra[unijiet, g]alhekk, din il-Qorti qeg]da tidde`iedi l-episodju pre\enti billi:

Ssib li ma n[ibitx ra[uni tajba bi\\ejjed biex l-im]arrek jit]alla jikkontesta l-kaw\a billi jressaq l-e``ezzjonijiet tieg]u g]at-talbiet tal-attur skond il-li[i;

Tordna li s-smig] tal-kaw\a jissokta bil-[bir tal-provi fil-mertu, u dan ming]ajr pre[udizzju g]all-jedd tal-istess im]arrek li jressaq, jekk jag]\el li jag]mel dan, sottomissjonijiet fil-waqt xieraq tal-kaw\a skond kif jipprovdi l-artikolu 158 (10) tal-Kap 12.

L-isejje\ ta' dan l-episodju jibqg]u riservati g]ad-de`i\joni finali.

Moqrija

ONOR. JOSEPH R. MICALLEF LL.D.
11 ta' Ottubru, 2001.

Charles Falzon
Deputat Registratur
11 ta' Ottubru, 2001.

11 t'Ottubru, 2001